

EESRINDLIKKE KOGEMUSI

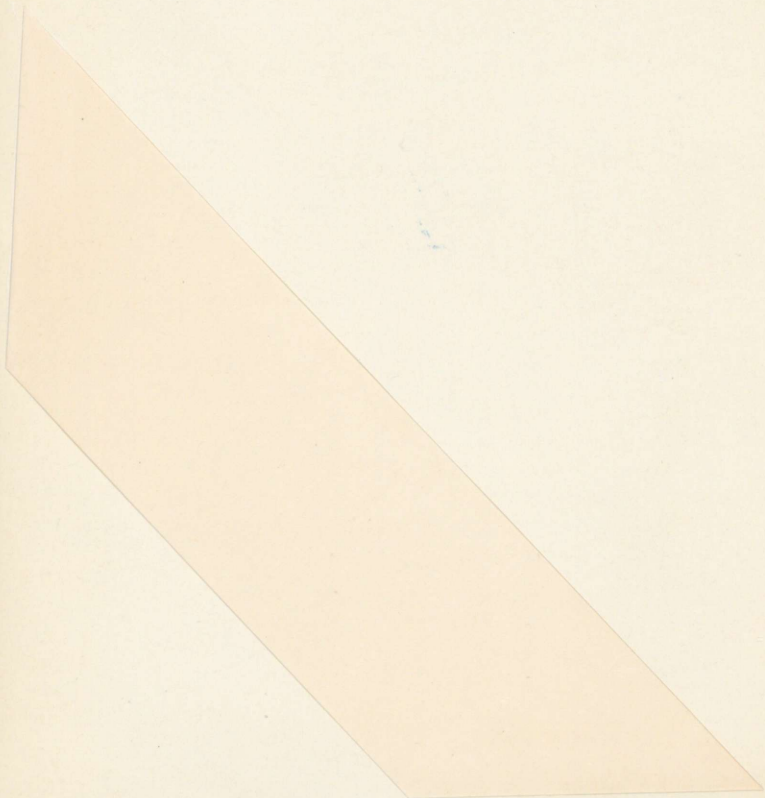
NR. 4

PÕLDOA
KASVATAMISEST
EESTI NSV-S

Архивы.

Kaldoja, P.

ARH

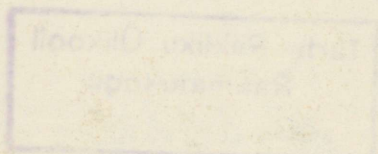

A-24630

EESTI NSV PÖLLUMAJANDUSSAADUSTE
TOOTMISE JA VARUMISE MINISTEERIUM

EESRINDLIKKE KOGEMUSI NR. 4

PÕLDOA KASVATAMISEST
EESTI NSV-s

Eesti NSV Põllumajandussaaduste Tootmise ja Varumise
Ministeeriumi Teaduslik-Tehnilise Informatsiooni Büroo

Tallinn 1962

Autor Eesti NSV Põllumajandussaaduste Tootmise ja Varumise Minis-
teeriumi Maaviljeluse ja Seemnekasvatuse Valitsuse juhataja *R. Kaldoja*

2

Tartu Riikliku Ülikooll
Raamatukogu

54220

ARHIIVKOGU

Põldoa kasvatamise kogemusi Eesti NSV-s

Eesti NSV-s on kasvatatud põlduba toiduks juba pikemat aega, kuid söödakultuurina hakkasid vabariigi kolhoosid ja sovhoosid seda kasvatama alles 1961. aastal. Esimesed kogemused lubavad oletada, et põlduba kujuneb meil üheks kõrgesaagiliseks valgurikkaks söödakultuuriks.

Söödad, mida kolhoosid ja sovhoosid seni on kasvatanud, ei ole suutnud loomakasvatuse proteiinivajadust rahuldada. Valgu vähesus annab eriti tunda talvises söödaratsioonis. Nõutava 100—110 grammi seeduva proteiini asemel oli näiteks 1960. aastal sovhooside poolt talveperioodiks varutud söötades seeduvat proteiini isegi vähem kui 80 grammi söötühiku kohta. Proteiini nappus ei võimalda ka olemasolevaid söötasid ratsionaalselt kasutada.

Et lahendada valguprobleem igas majandis kohapeal kasvatatavate söötadega, tekkiski vajadus valgurikaste kaunviljade, sealhulgas ka põldoa kasvupinna järsuks laiendamiseks.

Möödunud aastal kasvatati põlduba 95 majandis, kokku 180 hektaril. Vaatamata sellele, et kogemuste vähesuse tõttu tehti põldoa kasvatamisel ja koristamisel vigu, saadi reas majandites märkimisväärselt kõrgeid saake. Arvestades kogusaagist seemne maha, andis põlduba paremates majandites iga hektari kohta 1,2—1,6 korda rohkem söötühikuid ja 3—4,3 korda rohkem seeduvat proteiini kui teraviljad samades majandites.

Sort «Jõgeva» on mõningatel aastatel andnud Jõgeva Sordiaretusjaamas väiksematel kasvupindaladel isegi üle 60 ts teri ha-lt. See kinnitab, et õige agrotehnika kompleksel rakendamisel võivad selle kultuuri saagid ja seeduva proteiini kogused olla tabelis 1 toodud arvudest kõrgemad. Põlduba «Jõgeva» on suhteliselt varavalmiv,

Tabel 1

Põldoa «Jõgeva» ja kõrsteraviljade saagiandmed hektarilt 1961. aastal

	Põldoasaak ha-lt			Kõrsteraviljade saak ha-lt		
	teri ts	söötühikuid	seeduvat proteiini kg	teri ts	söötühikuid	seeduvat proteiini kg
Tamme sovhoos	31,5	3140	615	20,6	2220	166
Jõgeva Sordiaretusjaama näidissovhoos	27,7	2950	578	24,1	2595	195
Lahmuse sovhoos	25,6	2490	488	17,6	1870	140
Tõrva sovhoos	24,6	2320	454	13,9	1420	106

mistõttu annab igal aastal küllalt suure ja kvaliteetse seemnesaagi.

Teise sordina kasvatati vabariigis Poola päritoluga sorti «Major». Kuigi põldoal «Major» on «Jõgevaga» võrreldes 30 päeva pikem kasvuperiood, andis ta mitmes majandis rahuldavaid seemnesaake.

Tabel 2

Põldoa «Major» ja kõrsteraviljade hektarisaagid 1961. aastal

Majand	Keskmine terasaak ha-lt	
	põlduba ts	teravili ts
Karja näidissovhoos	23,4	13,8
Polli Katsebaas	20	13
Mäetaguse sovhoos	18,4	15,75

Põlduba «Major» andis 1961. aastal Tori näidissovhoosis, Päriveri ja Märjamaa sovhoosis ning mitmetes teistes majandites 400 ts haljasmassi hektarilt. Põldoa haljasmass on proteiinirikas ja sellises haljasmassisaagis on söötühikuid ning seeduvat proteiini isegi rohkem kui 30-tsentnerises põldoa terasaagis,

Veel kasvatati sorti «Primus», mis paistab silma nii kõrge terasaagi kui ka rohke haljasmassisaagi poolest. 1961. aastal andis see sort Saare Katsepunktis 52,1 tsentnerit teri hektarilt, milline saak oli üks kõrgemaid nii meie vabariigis kui ka kogu Nõukogude Liidu lääneosas. Kasvu kõrguselt ületab see sorti «Jõgeva» peaaegu 20 sm võrra, kuid on «Jõgevast» 10—15 päeva pikema vegetatsiooniperioodiga.

Möödunud aastal kasvatatud sortide kasvupindalast annab ülevaate tabel 3.

Tabel 3

Põldoa sordikülvide kasvupind Eesti NSV-s 1961. aastal

	Kogu kasvu- pind ha	sellest				
		sordikülve ha		kasvupind sortide lõikes ha		
		ha	%	„Jõgeva“	„Major“	„Primus“
Kokku	180	151	84	55	93	3
sellest:						
kolhoosides	34	24	71	23	1	—
sovhoosides	99	83	84	20	62	1
teadusliku uurimise asu- tuse majandites	47	44	94	12	30	2

Põldoa sordikülvides oli 1961. aastal «Jõgevast» 36,5%, «Majorit» 61,5% ja «Primust» 2%. Peale eeltoodute kasvatati möödunud aastal ka majandi töötajatelt kokkuostetud teadmata päritoluga põlduba.

Möödunud aasta kogemustest võib järeldada, et sort «Jõgeva» on kõige lühema kasvuperioodiga ja sobib meil kasvatada nii tera kui haljasmassi saamiseks. Mõlemaks otstarbeks saab kasvatada ka sorti «Primus». Sort «Major» on aga meie tingimustes liiga pika kasvuperioodiga, mis raskendab tema teraks kasvatamist. Seega sobib see sort esmajoones haljasmassi tootmiseks.

Põldoakasvatuse edasiseks põhiülesandeks jääb haljasmassi tootmine. Seda põhjusel, et valdav silokogus val-

mistatakse meil maisist, mille ühes söötühikus on seeduvat proteiini keskmiselt 70 g. Selleks aga, et tõsta silo seeduva proteiini sisaldust 100—110 grammile, mis on vajalik loomade täisväärtuslikul söötmisel, on tarvis maisi sileerida koos valgurikaste kultuuridega. 2—3 osa maisi haljasmassi ja 1 osa põldoa haljasmassi annavad sellise segasilo, kus proteiinisaldus on 100—110 grammi söötühikus.

Teiseks põldoa kasvatamise ülesandeks on valgurikka jõusööda tootmine talveperioodiks.

Käesoleval aastal, kus põldoaseemet on veel vähe, kasutatakse kogu põldoaseemne algmaterjal, mis kolhoosidel ja sovhoosidel on olemas, samuti tänavu väljast sissetoodud sordi «Ackerperle» seemnekogused üksnes seemne paljundamise otstarbel. Mida kiiremini lahendame seemnekasvatuse küsimuse, seda rutem on võimalik hakata põlduba kasvatama ka haljasmassi saamiseks.

Selleks, et igas majandis kasvatada suuri põldoasaake, tuleb selle kultuuri kasvatamisel osutada erilist tähelepanu maa-ala valikule, varajasele külviajale, õigele külvi-normile, külvide hooldamisele ja saagi õigeaegsele koristamisele.

Maa-ala valik ja väetamine. Põldoale kui mullastiku ja väetamise suhtes teistest kaunviljadest mõnevõrra nõudlikumale kultuurile on sobivaks eelviljaks orgaanilist väetist saanud, sügisel küntud viljakas ja umbrohupuhas kartuli-, söödakapsa-, söödajuurvilja- või maisipõld. Põlduba eelistab lubjarikkaid ning hea vee-režiimiga raskemaid huumusrikkaid muldi. Põuakartlikud kerged liivmullad põldoa kasvatamiseks ei sobi. Neis majandis, kus möödunud aastal saadi üle 20-tsentnerisi põldoasaake, oli põlduba külvatud savi- või liivsavi mul-lale, mille pH oli põhiliselt 6—7. Neis majandis, kus pH oli alla 5,5, olid saagid madalad, sest happelises keskkonnas ei saa mügarbakterid normaalselt areneda. Selliseid muldi tuleb eelnevalt lubjata.

Põlduba viib 30-tsentnerise terasaagi korral mullast ära 45—50 kg fosforhapendit, 100—105 kg kaaliumhapendit ja 95—100 kg kaltsiumhapendit, lämmastiku-vajadus on ligikaudu 185—190 kg, kuid lämmastikutarve kaetakse täielikult oa juurtel elutsevate mügarbakterite vahendusel õhulämmastikuga.

Lähtudes toitainete vajadusest, anti 1961. aastal hek-

tari kohta 3—4 ts sega- või superfosfaati ja 2 ts kaaliumkloriidi. Vaadeldud 70 majandist kaheksas anti orgaanilisi väetisi sügisel, ülejäänud majandites oli orgaaniline väetis (30—40 tonni hektarile) antud eelkultuurile. Samuti oli eelkultuur saanud 2—3 tsentnerit superfosfaati ja 1—2 tsentnerit kaaliumkloriidi. Orgaaniliste väetiste kevadine andmine suurendas vegetatiivset kasvu ning pikendas kasvuperioodi ja terade valmimist. Järelikult tuleb eelistada orgaaniliste ja lubiväetiste andmist eelkultuurile.

Möödunud aastal kasutati vähestes majandites seemnete idutamiseks nitragiini. Nitragiini andmine on tingimata vajalik, kui põlduba külvatakse happelistele muldadele pärast nende lupjamist või põldudele, kus varem pole pikema aja jooksul kaunvilju kasvatatud. Nitragiini tõstab saaki igal juhul, kuna sellega viiakse mulda bakterite aktiivsemad rassid, milliste õhulämmastiku sidumise võime on suurem ja seega oa varustamine lämmastikuga rikkalikum.

Põlduba nõuab varast külviaega. Möödunud aastal oli oakasvatuses üheks põhiliseks veaks hiline külv. Majandites, kus oli rohkem põldoa kasvatamise kogemusi, alustati mullaharimist esimesel võimalusel, et sellega maksimaalselt säilitada talvist niiskust. Jõgeva Sordiaretusjaamas kultiveeriti põldu kaks korda, kusjuures teisel kultiveerimisel oli agregaadis ka libistaja ja äkked.

Kui maa ettevalmistamise ja külvi vahel tuli kas või väiksemgi vihmasagar, kultiveeriti või randaaliti põld uuesti, et kobestada mulda ja purustada tekkinud mullakoorik. Vastasel korral muld ei lange külvi ajal seemendite järel kokku ja oaseemned jäävad kohati mullaga katmata. Eriti oluline on see rippkülvikuga külvamisel, sest selle järel ei saa haakida äkkeid, mis ajaksid mulla paremini seemnete peale.

Vaatleme, kuidas külviaeg mõjutab põldoa saagikust. Möödunud aastal andis mai esimesel dekaadil külvatud põlduba 4,2% väiksema saagi aprilli lõpul tehtud külvidest. Mai teisel dekaadil külvatud põldoal oli aga saagilangus juba 21,6% ja mai kolmandal dekaadil 41,2%. Vaatlusaluste majandite põldoasaagid (70 majandi keskmisena), vastavalt külviajale 1961. aastal, on toodud tabelis 4.

Põldoasaagid sõltuvalt külviajast 1961. aastal

Külviaeg	S a a k		Saagi langus	
	ts/ha	%	ts/ha	%
Aprilli III dekaad (26.—30. IV)	14,3	100	—	—
Mai I dekaad	13,7	95,8	0,6	4,2
„ II „	11,2	78,4	3,1	21,6
„ III „	8,4	58,8	5,9	41,2

Mida pikema kasvuperioodiga oli kasvatatav sort, seda suurem saagilangus külvide hilinemisega kaasnes. Sortide kasvuperioodi pikkusest annab ülevaate tabel 5.

Tabel 5

Põldoa kasvuperioodi pikkus sortide lõikes

Sort	Kasvuperiood päevades
«Jõgeva»	110—116
«Primus»	120—130
«Aušra»	122—132
«Ackerperle»	126—135
«Major»	144—146

Eriti oli seemnesaagi langus suur sordi «Major» kui pika kasvuperioodiga põldoa külvide hilinemisel: mai II dekaadi külvid andsid mai I dekaadi külvidest 4,2 ts madalama saagi, seega oli saagi langus 32,1%. Põldoalt «Major» üle 20 ts hektarisaake saadi ainult mai algul tehtud külvidest.

Peale selle tuleb arvestada, et hilinunud külvid ei suuda vihmasel sügisel anda valminud teri. Kui 1961. aastal oli reas majandeis sordi «Major» valmimisega raskusi, siis selle üheks põhjuseks oli hiline külv. Neis majandeis aga (näiteks Kambja sovhoos), kus uba külvati 28.—30. aprillil, saadi «Majori» teri, mis idane-

sid 84%. Mäetaguse sovhoosis oli 5. mai külvidest saadud oaseemne idanevus 72%.

Katseasutuste mitmete aastate uurimused tõendavad, et varajane külviaeg suurendab põldoasaaki ja parandab saagi kvaliteeti. Üksnes varajaste külvide korral saab uba kasvuperioodi algul täielikult ära kasutada talvised mulla niiskusvarud ja taimede areneb tugevam juurestik. Samuti kahjustavad kärsakad vähem varajasi külve. Hilise külvi korral tärkavad taimed küllaldase niiskuse puhul küll kiiresti, kuid nende juurestik jääb nõrgaks ega suuda taimi vajalikul määral varustada vee ja toitainetega. Põua puhul aga tärkavad hilised külvid halvasti ja jäävad hõredaks.

Kuigi põlduba teiste kaunviljadega võrreldes on mõnevõrra soojusnõudlikum, alustab ta idanemist siiski juba 4—5° C juures. Selline mullatemperatuur saabub, olenevalt aastast, aprilli lõpul või mai algul. Järelikult tuleb põlduba külvata vara, sest üheaastastest põldtaimedest reageerib põlduba kõige paremini varasele külviajale.

Külvisenorm ja külvi viis. Möödunud aastal oli põhiliseks külvi viisiks 45- ja 60-sentimeetriste reavahedega külv ja mõnedes majandites ka kaherealine lintkülv (reavahed 45/15/45 sm). Tartu näidissovhoosi katsed kinnitavad, et parimaks on osutunud 45-sentimeetriste reavahedega laiarealine külv. Kaherealise lintkülv hektarisaak jäi laiarealisest külvist 0,7 ts võrra ja tavaline reaskülv 1,7 ts võrra ha kohta väiksemaks. Mõnel aastal on tavalise reaskülv saagid olnud laiarealisest külvist ligi 2,5 ts võrra ha kohta väiksemad. Jõgeva Sordiaretusjaamas on juba aastaid kasutatud 50-sentimeetriste reavahedega laiarealist külvi.

Jõgeva Sordiaretusjaama ja Tartu näidissovhoosi mitmeaastased katsed kinnitavad, et põldoa kasvatamisel tera saamiseks on optimaalseks külvisenormiks laiarealise külvi korral 35 idanevat seemet 1 m² kohta. Samade majandite katseandmed näitavad ka, et puhasaak (kogusaak miinus seeme) ei vähene nimetamisväärselt, kui kasutada väiksemat külvisenormi — 25—30 idanevat seemet ühe ruutmeetri kohta. Küll aga suurenes tunduvalt väiksema külvisenormi kasutamise korral seemnepaljunduskoefitsient.

Praegu, kus oaseemet on vähe, on väga oluline saavutada suur paljunduskoefitsient, seega on otstarbekohane

külvata mitte üle 30 idaneva seemne ühe ruutmeetri kohta.

Külvisenormi suurendamisega ei kaasne põldoa hektarisaakide tõus. Möödunud aasta kogemused kinnitavad, et tiheda külvi korral on õite viljastumine väiksem ja kaunu taime kohta vähem, külvid kalduvad kergesti lamanduma ja valmivad hiljem ning saak on madalam.

Külvisenormi leidmisel tuleb rangelt arvestada külviks kasutatava seemne 1000 tera kaalu, idanevust ja puhtust. Külvisenorm tuleb arvestada järgmise valemi järgi:

$$\frac{1000 \text{ tera kaal (g)} \times \text{idanevate terade arv m}^2\text{-le} \times 100}{\text{puhtuseprotsent} \times \text{idanemisprotsent}}$$

Ühele ruutmeetrile külvatavate terade arv tuleb majandil endal valida. Kõik ülejäänud andmed saadakse aga seemnete analüüsimisel seemnekontrolli-laboratooriumist. Meil kasvatatavate põldoasortide 1000 tera kaalud on toodud tabelis 6.

Tabel 6

Põldoasortide 1000 tera kaalud

Sort	1000 tera kaal grammides
«Jõgeva»	700—800
«Aušra»	450—550
«Primus»	400—500
«Major»	400—500
«Ackerperle»	370—400

Suuremat seemnepaljunduskoefitsienti võimaldab põldoa ruutpesiti külv. Üleliidulise Lenini-nimelise Põllumajanduse Akadeemia poolt soovitatakse 60×60-sentimeetriste ruutude korral külvata igasse pesasse 5 idanevat seemet. Ruutude arv sellise vahekauguse puhul on ühel hektaril 27 556 ja 400—500-grammise 1000 tera kaaluga seemet tuleb külvata 55—70 kg hektarile.

Ruutpesiti kasvatamisel läheb seemet umbes 2—3 korda vähem kui laiarealisel külvil. Selle külviviisi kasutamine

õigustab end igati, eriti defitsiitsete sortide «Jõgeva» ja «Primus» paljundamisel, kuna seemnepaljunduskoefitsient on siin mitu korda suurem kui laiarealise külvi korral.

Eespool märgitud külvise normid ei sobi põldoa haljasmassiks kasvatamisel. Katseandmed kinnitavad, et suurim haljasmassisaak saadakse, kui külvatakse 40 idanevat seemet ühe ruutmeetri kohta. Möödunud aastal külvati mõnes majandis isegi 50 ja rohkem idanevat seemet 1 m² kohta, kuid sellise tiheduse puhul jäid taimed nõrgaks ja kaldusid lamandumisele, mis raskendab koristamist. Rahuldavat terasaaki sellise tihedusega külvidest pole aga üldse loota.

Sobivaks külvi sügavuseks on osutunud 5—7 sm. Madalama külvi puhul, nagu seda tehti mõnedes majandites möödunud aastal, jääb osa seemet vähese niiskuse tõttu idanemata. Samuti võib vihm, kui see juhtub sadama kohe pärast külvi, madalale külvatud oad mullakihi alt välja lüüa ja need langevad lindudele saagiks. Madal külv takistab ka äestamist. Väga sügavatest külvidest tärkab aga põlduba aeglaselt.

Möödunud aastal puhiti seeme peaaegu kõigis majandis granosaaniga ning pärast seda puuderdati heksaklooraaniga (1 ts seemnete kohta 200 g granosaani ja 1 kg heksaklooraani). Mõlemat preparaati on aga võimalik asendada neist efektiivsema TMTD-ga, millega tuleb seeme puhtida vähemalt 10 päeva enne külvi, kasutades 1 tsentneri seemne kohta 200—500 grammi TMTD-d.

Kasvuaegne hooldamine. Mullapinna kobestamise ja umbrohutõrje eesmärgil on osutunud otstarbekohaseks oapõldude kahekordne äestamine. Esimest korda äestati mõni päev pärast külvi, kui oa iduvars ei ulatunud veel äkkepulkade mõjupiirkonda ja teist korda, kui uba oli 6—8 sm kõrgune. Teist korda on soovitatav äestada päikesepaistelise ilmaga keskpäeval või pärast lõunat, kui taimed on juba veidi närbunud ja seetõttu elastsemad ega murdu nii kergesti. Äestada tuleb diagonaalselt külviridadele kergete sik-sak- või võrkäketega. Põldoa kasvatamisel suuremaid kogemusi omavais majandis hariti reavahesid 2—3 korda 4—6 sm sügavuselt. Vahelt-harimistööd lõpetati enne põldoa massilist õitsemist.

Kogemused kinnitavad, et juba tärkamisest alates tuleb pidevalt jälgida, kas põllul ei esine oakahjureid, eriti

hernekärsakat. Kahjurite avastamise või tõrje hilinemisega võib kaasneda suur saagilangus. Oapõldu tuleb kontrollida sagedasti. Jõgeva Sordiaretusjaamas esines 1961. aastal hernekärsakat ohtrasti. 19.—25. mai vahel tolmutati põldu heksakloraaniga (15 kg 12-protsendilist heksakloraani hektari kohta). Et tõrje tagajärjed polnud küllaldased, pritsiti oapõldu mõni päev hiljem 50%-lise DDT pasta lahusega, arvestades 2 kg pastat hektarile. Pritsimisvedelikku kulus hektari kohta 350 liitrit. Pritsimine DDT pasta lahusega hävitas kärsakat märksa tõhusamalt kui heksakloraaniga tolmutamine.

Mõnedes majandites esines põldoa lehetäid. Selle esinemist tuleb kontrollida enne õitsemist ja õitsemise ajal ning kohe kõrvaldada üksikud nakatatud taimed. Massilise nakatuse vältimiseks on osutunud otstarbekaks tolmutada põldu üks nädal enne õitsemist DDT või heksakloraaniga. Õitsemise ajal ei või tolmutada, kuna see hävitaks mesilasi ja kimalasi.

Haigustest esines möödunud aastal oa laikpõletik, askohütoos ja sordil «Major» ka viirushaigusi. Kuna efektiivseid tõrjevõtteid ei olnud veel välja töötatud, siis ei rakendatud ka majandites tõrjeabinõusid.

Viirushaiguste leviku vältimiseks tuleb «Majori» külvid paigutada teistest sortidest eemale.

Koristamine. Meil kasvatatavad põldoasordid (peale sordi «Jõgeva») on pika kasvuperioodiga ja vajavad pärast koristamist põllul järelvalmimist, mistõttu kombainidega võib koristada üksnes pika ja soodsa sügise korral. Möödunud aastal koristasid Elva rajooni Võrtsjärve kolhoos ja Lenini-nimeline näidissovhoos sordi «Jõgeva» saagi kombainiga ajal, kui 7—8 alumist kauna, s. o. $\frac{3}{4}$ kauntest olid valminud. Saadud seemne idanevus oli 70—80%. Nagu analüüsi andmed kinnitavad, ei ole selline koristamisviis vastuvõetav põldoa seemneks kasvatamisel. Seda võib kasutada üksnes söödaks viljel-dava oa koristamise puhul.

Möödunud aastal kasutati põldoa koristamisel isesidujaid, viljalõikusmasinaid ja niidumasinaid. Koristamist alustati, kui valdaval enamusel oataimedel oli 3—4 alumist kauna valminud (oakaunte küljed olid mustaks tõmbunud). Isesiduja kasutamisel on osutunud otstarbekohaseks siduda vihud lõdvalt. Nii kuivavad nad kiiremini. Paljudes majandites aga jäeti nii isesiduja kui ka vilja-

lõikusmasina vihud sidumata, sest sideme alt toimub kuivamine aeglaselt.

Jõgeva Sordiaretusjaamas jäeti oavihud (koristati isesidujaga) üheks päevaks päikese kätte närtsima. Samas majandis asetati möödunud aastal osa saagist õhukese kihina rõuguredelitele, osa aga väikestesse hakkidesse (8—9 vihku hakis) kuivama ja järelvalmima. Nagu selgus, osutus paremaks hakkides kuivatamise moodus — saak kuivas kiiremini ja ühtlasemalt. Möödunud aastal aetas valdav enamus majandeid oasaagi kuivama rõuguredelitele. Kaitseks sademete eest kaeti Saida näidissovhoosis rõuguharjad pealt põhuga, Lahmuse sovhoosis aga tõrvapapist katustega. Mõnedes majandites kuivas sort «Major» hilise valmivuse tõttu rõukudes väga aeglaselt. Märjamaa sovhoosis ja Saku näidissovhoosis kuivatati osa saaki enne peksmist koos vartega kuivatis. Nii saavutati küll kaks korda kõrgem idanevus, kuid selline järelvalmida laskmine ja kuivatamine on suure töökulu tõttu kasutatav siiski ainult väärtusliku aretusmaterjali puhul.

Mõnedes majandites alustati peksuga enne, kui uba oli rõukudes või hakkides vajalikult kuivanud, mistõttu palju teri purunes või kaotas muljumise tõttu idanevuse. Normaalne on peksta ajal, kui terade niiskusesisaldus on 22—25%. Põldoa peksmisel peab masina peksukorv olema võimalikult avatud ja trumliiirud reguleeritud minimaalseks. (Kombainidel saab rihmarataste vahetamisega trumli pöörlemiskiirust reguleerida 400—500 pöördele minutis.) Jõgeva Sordiaretusjaamas kasutati peksmiseks teraviljakombaini, millega sõideti ühe rõugu juurest teise juurde. Niiviisi jäid ära põldoa masina juurde vedamine ja mitmekordse ümbertõstmisega seotud kaod. Lahmuse sovhoosis laotati rõugu juurde maha present, mis ulatus ka kombaini heedri alla. See võimaldas varisenud terad jäägitult kokku koguda.

Peksujärgselt on oaterade niiskusesisaldus kõrge; valgurikas terasaak võib kiiresti rikneda, kui seda kohe ei kuivatata. Otstarbekohaseks on osutunud kuivatitüüp, mis võimaldab aktiivset ventileerimist. Selline kuivati on ainult Jõgeva Sordiaretusjaamal, kuid on soovitatav, et ka teised majandid ehitaksid endile samasuguse kuivati. Seni aga tuleb kasutada tavalist seemnevilja kuivatit. Oluline on, et kuivatamine toimuks aeglaselt ja temperatuuri tõstetaks pikkamööda 25 kraadilt 40 kraadini, seejuures

seemet sagedasti segades. Tuleb meeles pidada, et oaseemneid ei või üle kuivatada, kuna nende mahajahutamisel alaneb niiskus veelgi 2% võrra. Mõnes majandis, kus seda ei teatud esines ülekuivatamist, mille tagajärjel seemne idanevus langes. Teadlikud põllumajanduse spetsialistid aga kuivatasid uba vaid 16-protsendilise niiskusesisalduseni. Pärast kuivatamist tuleb oaseeme kas tuulamismasinas või põrandale laialilaotatult tingimata kohe jahutada. Oaseemne puhastamiseks on sobivad puhastusmasinad OCH-3Y ja triöör «Petkus Simplex».

Vaatamata sellele, et põldoa kasvatamiseks suurematel pindaladel oli veel kogemusi vähe, kujunesid saagid neis majandis, kus selle kultuuri agrotehnilisi nõudeid täideti, küllalt märkimisväärteteks. Kui möödunud aastal tehtud vigadest aga õpitakse, neid välditakse ning häid kogemusi edasi antakse, siis käesoleval aastal on selleks kõik eeldused, et igas majandis saada kõrgeid põldoasaake.

Sordiaretajatel aga seisab ees tõsine töö, et saada väärtuslike rajoonitud sortide («Jõgeva» ja «Primus») edasiaretamise teel lühema kasvuperioodiga saagirikkaid väikeseseemnelisi sorte. Selle eesmärgi saavutamiseks võivad kaasa aidata kõik põllumajanduse spetsialistid, kolhoosnikud ja sovhoositöölised, teatades käesoleva brošüüri autorile või Jõgeva Sordiaretusjaamale, millises majandis või kellel on varavalmivate kohalike põldoa sortide seemneid või kes kasvatavad neid käesoleval aastal.

ВЫРАЩИВАНИЕ КОРМОВЫХ БОБОВ
В ЭСТОНСКОЙ ССР

На эстонском языке

Бюро научно-технической информации Министер-
ства производства и заготовок сельскохозяйствен-
ных продуктов

Таллин, ул. Лай, 39

Toimetaja H. Kurik

Korrektor S. Annus

Ladumisele antud 14. VI 1962. Trükkimisele antud
21. VI 1962. Paber 54×84, 1/16. Trükipoognaid 1.
Arvestuspoognaid 0,67. Trükiarv 3000. Tellimise
nr. 5486. MB 05801. Hans Heidemanni nim. trüki-
koda Tartu, Ülikooli 17/19. III

Tasuta

Tasuta

A-24630

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00346750 5